

Genomgång av ställföreträdarutredningens förslag

Webbsändning 7/5 2021

Medverkande

- Kathrin Flossing, särskild utredare
- Anna Skytte Spånberg, sekreterare utredningen
- Kalle Larsson, förbundsjurist vid SKR
- Åsa Arffman, chefsjurist vid Svenska Bankföreningen
- Maria Olausson, bankjurist med ansvar för ställföreträdarfrågor i Swedbank
- Anita Holm, ordförande för föreningen Sveriges överförmyndare
- Richard Edlepil, bankjurist vid Svenska bankföreningen
- Daniel Antonsson, expert i utredningen samt strateg vid Myndigheten för digital förvaltning
- Anita Wirén Konstantis, expert i utredningen samt enhetschef vid Stockholms överförmyndarförvaltning.

Medverkande

- Erika Bengtsson, enhetschef
Överförmyndarenheten Jönköpings kommun
- Jonas Bokstedt, förvaltningsjurist,
Överförmyndarverksamheten i Göteborg Stad
- Carl-Johan Gestrup, överförmyndare Lidingö Stad
- Karin Petersson, granskningshandläggare
Överförmyndarenheten Jönköpings kommun

Tema 1: Huvudmannen

Huvudmannens vilja och välbefinnande

- Ställföreträdaren ska beakta huvudmannens vilja eller förmodade inställning när uppdraget utförs (12 kap. 3 § FB).
- Vid användning av huvudmannens medel ska hänsyn även tas till hans välbefinnande (12 kap. 4 § FB).
- Av lag ska det uttryckligen framgå att godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB ska upphöra om huvudmannen inte längre samtycker och samtycke är en förutsättning för anordnande (11 kap. 19 § FB).

Huvudmannens och de anhörigas insyn i ställföreträdarens verksamhet

- God man och förvaltare ska löpande informera sin huvudman om det inte finns särskilda skäl. (12 kap. 7 a § FB). Ska redovisas i ställföreträdarens årsberättelse och ingå som moment i obligatorisk introduktionsutbildning.
- Huvudmannen ska underrättas när överförmyndaren genomfört en granskning av ställföreträdarens verksamhet och resultatet av detsamma (förmyndarskapsförordningen).
- Huvudmannens anhöriga får inte ökad rätt till insyn i ställföreträdarens verksamhet. Möjlighet för överförmyndare att pröva utlämning även till make, sambo eller närmaste släktingar. Huvudmannens intresse – särskilda skäl (16 kap. 7 § FB).

Information till huvudmannen & möjlighet till klagomål m.m.

- Serviceskyldigheten enligt FL förtydligas även i förmyndarskapsförordningen.
- Överförmyndarna ska informera om hur huvudmannen kan rikta klagomål mot ställföreträdaren.
- Överförmyndare ska vara skyldiga att anmäla till åklagare misstanke om brott som ställföreträdaren begått mot huvudman där fängelse är föreskrivet (16 kap. 6 a § FB).
- På sikt bör försäkring vara obligatoriskt för förordnade ställföreträdare.

Tema 2: Uppdraget & utbildning till ställföreträdaren

Ställföreträdarens uppdrag

- Uppdraget som god man eller förvaltare ska avgränsas av begreppen *ekonomiska* och *personliga angelägenheter*. (11 kap. 4 § och 12 kap. 2 § FB)
- Överförmyndaren ska informera ställföreträdaren innan förordnande om vad som förväntas ingå i uppdraget. Detta ska dokumenteras. (19 kap. 18 a § FB)
- Av lag ska det framgå att godmanskap inte ska anordnas om den enskilde kan få tillräcklig hjälp genom mindre ingripande åtgärder. (Framtidsfullmakt, anhörigbehörighet, socialtjänst eller på något annat mindre ingripande sätt.) 11 kap. 4 § FB

Utbildning till ställföreträdaren

- Obligatorisk introduktionsutbildning för gode män och förvaltare.
- Central myndighet får ansvar att ta fram utbildningen i samråd med kommuner, myndigheter och organisationer.
- Kompletterande utbildningar med fördjupning ska tas fram.
- Utbildning ska ske innan förordnande eller vid särskilda skäl inom tre månader. (11 kap. 12 b § FB.)
- Överförmyndare ansvarar för att de som vill bli ställföreträdare genomgår introduktionsutbildning och erbjuds fördjupad utbildning. (19 kap. 18 § FB)

Tema 3: Professionella ställföreträdare & ställföreträdarens redovisning

Professionella ställföreträdare

- En anställd god man eller förvaltare får endast utses om det är nödvändigt utifrån uppdragets svårighetsgrad eller finns andra särskilda skäl.
- Ska kunna förordnas även interimistiskt.
- Samma regler i övrigt för ställföreträdare (11 kap. 12 a § FB).
- Juridiska personer bör inte kunna utses som ställföreträdare.

Ställföreträdarens redovisning

- Förordnade ställföreträdare ska varje år lämna en årsberättelse där det framgår vad som skett under året avseende huvudmannens personliga och ekonomiska förhållanden. Slutberättelse vid uppdragets upphörande. Lämnas vid heder och samvete och kan vitesföreläggas (12 kap. 9 a § FB).
- Möjlighet att befria ställföreträdare från skyldighet att lämna årsräkning eller sluträkning tas bort och samma ska gälla årsberättelse och slutberättelse.
- Lättnad i lagstiftning när en förenklad årsräkning/sluträkning kan lämnas. Ska inte krävas särskilda skäl. Samma ska gälla årsberättelse och slutberättelse.

Överförmyndarens granskning/tillsyn

- Vid tillsyn ska överförmyndaren se till att ställföreträdaren utövar uppdraget i enlighet med huvudmannens bästa (16 kap. 1 § FB).
- Granskningen ska omfatta även årsberättelse och slutberättelse (16 kap. 3 § FB). "Förvaltning" ersätts av "verksamhet".
- Myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om överförmyndarens tillsyn (16 kap. 14 § FB).
- Ställföreträdaren ska vara skyldig att lämna över handlingar om sin verksamhet till överförmyndaren. Skyldighet att lämna upplysningar och handlingar ska kunna vitesföreläggas (12 kap. 9 § FB).
- Överförmyndaren ska kunna inhämta uppgifter även från försäkringsbolag och inkassoföretag (16 kap. 10 a § FB).

Tema 4: Ökade krav & ökade befogenheter för överförmyndare

Ökade krav på överförmyndare

- Den som väljs till överförmyndare, ledamot eller ersättare ska vara lämplig för uppdraget och genomgå obligatorisk introduktionsutbildning (19 kap. 9 § FB).
- Verksamheten ska bedrivas med god kvalitet, systematiskt utvecklas och säkras. Rutiner ska finnas för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden i verksamheten (19 kap. 2 § FB).
- Den central myndigheten ansvarar för att introduktionsutbildning tas fram.

Organisationsform & delegering

- En överförmyndarnämnd eller en gemensam överförmyndarnämnd ska vara den obligatoriska organisationsformen för överförmyndarverksamheterna (19 kap. 1 § FB).
- Ska vara möjligt att ändra organisationsform under löpande mandatperiod (19 kap. 7 § FB). [saknas i författningsförslag]
- Generell möjlighet att delegera beslutanderätt i brådskande fall till ordförande eller annan ledamot att på nämndens vägnar avgöra ärenden som inte kan vänta till nästa sammanträde (19 kap. 14 a § FB).

Ökade befogenheter för överförmyndare

- Ärenden om anordnande, jämkning och upphörande av godmanskap ska alltid inledas hos överförmyndaren.
- Om någon enligt 11 kap. 15 § FB motsätter sig anordnande, jämkning eller upphörande ska ärendet överlämnas till tingsrätten för prövning (11 kap. 4 a, 19 c och 23 a §§ FB).
- ”Icke tvistiga godmanskap” flyttas från tingsrätt till överförmyndare.
- Beslut om förvaltarskap kvarstår hos rätten samt beslut om entledigande av ställföreträdare innan en ny god man eller förvaltare utsetts.

Tema 5: Nationellt register & nationell myndighet

En nationell myndighet

- En central aktör ska få ett huvudansvar på området.
- Regeringen ska inrätta en ny förvaltningsmyndighet med ett övergripande ansvar för området.
- Inom myndigheten ska det inrättas ett forum för samverkan med representanter för kommunerna samt berörda länsstyrelser och intresseorganisationer.
- Ansvara för introduktionsutbildning(ar) samt nationellt register.

Ett nationellt ställföreträdarregister

- Det ska föras ett nationellt register över förordnade förmynderskap, godmanskap och förvaltarskap (16 kap. 13 a § FB).
- En särskild registerförordning ska tas fram som reglerar egenskaper, innehåll till registret.
- Möjliggöra användning av digitala tjänster.
- Tillhandahålla information för tillsyn.
- Lämna upplysningar till den som begär (motsvarande dagens registerutdrag).
- Direktåtkomst kan medges förutsatt att det inte uppkommer intrång i de registrerades personliga integritet eller ur säkerhetssynpunkt. Villkor kan meddelas.
- Överförmyndares egna register bör finnas kvar. Domstol och överförmyndare ska underrätta myndighet.

Tema 6: Digitalisering & digital framtidspåverkan

E-legitimation och digitala tjänster till huvudmän och ställföreträdare

– ” För många huvudmän innebär det ett digitalt utanförskap att inte ha tillgång till en e-legitimation och att inte kunna använda digitala tjänster. Aktörer som tillhandahåller e-legitimation bör därför se till att fler personer som har en god man eller förvaltare kan få en sådan legitimation. Vidare bör myndigheter, banker och andra som tillhandahåller digitala tjänster ta fram anpassade tjänster till personer som har en god man eller förvaltare. Det nationella ställföreträdarregister som vi har föreslagit i avsnitt 25 skapar förutsättningarna för detta.”

Digitala tjänster för ställföreträdare

- ” Det är angeläget att myndigheter, banker och andra aktörer som tillhandahåller digitala tjänster tar fram anpassade tjänster för gode män och förvaltare så att de kan använda digital teknik när de utför ärenden för sina huvudmäns räkning. ”
- Nationellt ställföreträdarregister ger tillförlitliga uppgifter om gode mäns och förvaltares behörighet - skapar förutsättningar för att anpassade digitala tjänster ska kunna tas fram.
- Teknikneutrala anpassningar i föräldrabalken. T.ex. noteringar på en granskad handling tas bort.
- Ökad digitalisering av överförmyndarverksamheten bör ingå i statens och SKR:s arbete med välfärdens digitala infrastruktur.

Digital framtidsfullmakt

- En framtidsfullmakt ska kunna undertecknas elektroniskt av fullmaktsgivare och vittnena. Avancerad elektronisk underskrift.
- Inget krav på registrering föreslås.
- Uppgifter hos överförmyndaren omfattas av sekretess (32 kap. 4 § OSL).

Vad händer framöver?

Lagstiftningsprocessen

- En statlig utredning tillsätts för att utreda frågan.
- När utredningen är klar skriver utredaren eller kommittén ett förslag på lag/lagändringar som lämnas till regeringen.

- Betänkandet skickas på remiss till berörda myndigheter, organisationer, kommuner och andra intressenter - remissvar.
- Regeringen bearbetar förslaget i ett betänkande och skriver ett förslag till lag. Ofta en lagrådsremiss.
- Regeringen bearbetar förslaget och lämnar proposition till riksdagen. Sedvanlig motionsbehandling i riksdagen.
- Ett eller flera av riksdagens utskott får lämna synpunkter på förslaget (utskottsbetänkande).
- Riksdagen röstar om förslaget.

SKR:s arbete

Överförmyndarjuridik

I området överförmyndarjuridik ingår förmynderskapslagstiftningen som omfattar bestämmelser för överförmyndare, förmyndare, gode män och förvaltare. Även den lagstiftning som rör gode män för ensamkommande barn ingår.

Förbundet anordnar bland annat utbildningar för överförmyndare och tjänstemän i gällande lagstiftning, exempelvis föräldrabalken, förvaltningslagen samt offentlighets- och sekretesslagen.

SKR tycker

[Gör om systemet med gode män och överförmyndare](#)

Nyhetsbrev

[Nyheter för överförmyndare, våren 2021](#)

2021-04-19

[Nyheter för överförmyndare, vintern 2020](#)

2020-12-21

[Nyheter för överförmyndare, hösten 2020](#)

2020-10-09

[Alla nyhetsbrev inom överförmyndarjuridik](#)

Läs vidare

[Ensamkommande barn och unga, överförmyndare, god man](#)

Juridik	
Civilrätt	+
EU-rätt	+
Fastighetsrätt, allmän och speciell	+
Hälsa- och sjukvård, skola, socialtjänst	+
Kommunalrätt	
Offentlighet, sekretess, arkiv, dataskyddsförordningen, GDPR	+
Skatterätt	
Upphandling, juridik	+
Överförmyndarjuridik	-
Rättsosaker lagstiftning om gode män	
SKR tycker: Gör om systemet med gode män och överförmyndare	

Nyhetsbrev för överförmyndare

Webbsändning ”aktuellt för överförmyndare”

Remissarbete

Kurser & seminarium

Juridisk rådgivning

Bankföreningens arbete

Bankärenden för annans räkning

Hantering av tillgångar – pengar och annan egendom – för en annan persons räkning väcker många frågor. Det är viktigt att veta vad en ställföreträdare får och inte får göra med andras medel.

- + INFORMATIONSFILM: BANKÄRENDEN FÖR ANNANS RÄKNING
- + BROSCHYR: FRAMTIDSFULLMAKT, ANHÖRIGBEHÖRIGHET, GOD MAN OCH FÖRVALTARE. VAD GÄLLER FÖR MIG?
- + BEHÖRIGHET FÖR ANHÖRIGA VID BANKAFFÄRER - FAKTABLAD SAMT FULLMAKT FÖR ANHÖRIGA
- + FULLMAKT VID BANKÄRENDEN
- + FRAMTIDSFULLMAKT - FAKTABLAD SAMT MALL FÖR FRAMTIDSFULLMAKT FÖR BANKÄRENDEN
- + BANKÄRENDEN FÖR PERSONER MED FÖRVALTARE - FAKTABLAD
- + BANKÄRENDEN FÖR VUXEN MED GOD MAN - FAKTABLAD
- + BARNNS TILLGÅNGAR - FAKTABLAD
- + BANKFRÅGOR VID DÖDSFALL - FAKTABLAD
- + FRAMTIDSFULLMAKT OCH FÖRSÄKRINGAR
- + FÖRDJUPAD INFORMATION: BANKFRÅGOR FÖR STÄLLFÖRETRÄDARE FÖR BARN OCH VUXNA

Remissarbete

Informationsmaterial

Mallar på fullmakter mm

Utbildningar

Svarar på frågor från ställföreträdare och bankkunder

www.swedishbankers.se

Kontakt

Svenska Bankföreningen

info@swedishbankers.se

Sveriges Kommuner och Regioner

info@skr.se